

Innst. S. nr. 171

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Dokument nr. 8:37 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Audun Bjørlo Lysbakken og May Hansen om at livsoppholdssatsene for personer under gjeldsordning settes til 85 pst. av minstepensjon

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Barne- og familiedepartementet utarbeider hvert år veiledende satser for livsoppholdsutgifter for personer under gjeldsordning. Fram til 1998 utgjorde satsene et beløp tilsvarende 85 pst. av minstepensjon. Departementet gikk imidlertid bort fra denne satsen etter økningen av minstepensjonen i 1999. Siden har livsoppholdssatsene blitt regulert i henhold til utviklingen i folketrygdens grunnbeløp. Satsene tilsvarende i dag ca. 75 pst. av minstepensjonen.

Forslagsstillerne viser til Stortingets behandling av gjeldsordningsloven, hhv. Innst. O. nr. 15 (2002-2003) og Innst. O. nr. 7 (2003-2004) hvor komitéflertallet har gått inn for at satsene ikke bør være lavere enn 85 pst. av minstepensjonen.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette de veiledende satser for livsopphold under gjeldsordning slik at ingen skyldnere får mindre enn 85 pst. av minstepensjon å leve av."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet,

Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til at forslagsstillerne ønsker å endre livsoppholdssatsene under gjeldsordning til 85 pst. av minstepensjon. Dagens satser reguleres ut fra grunnbeløpet i folketrygden og utgjør ca. 75 pst. av minstepensjonen.

Komiteen ser med bekymring på det økende antallet som ikke kan håndtere sin gjeld. Fra 2002 til 2003 økte antall saker fra 1 517 til 1 995. Komiteen vil understreke den viktige betydningen gjeldsordningsloven har for dem som kommer inn under ordningen.

Komiteen viser til at en viktig del av gjeldsordningen er spørsmålet om hvor mye den enkelte skal kunne beholde til å dekke underhold.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at det under behandlingen av endringer i gjeldsordningsloven Innst. O. nr. 15 (2002-2003) var et flertall som mente at det er nødvendig med veiledende satser til bruk for namsmennene og tingretten. Flertallet i finanskomiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet uttalte også følgende:

"Flertallet mener at ingen skyldnere bør ha mindre å leve av enn om lag 85 pst. av minstepensjon. Dette bør departementet innarbeide i fremtidige veiledende satser."

Flertallet vil påpeke at Regjeringen ikke valgte å følge opp dette da rundskrivet om livsoppholdssatser ble sendt ut i juni 2003. Flertallet i finanskomiteen gjentok derfor under behandlingen av Innst. O. nr. 7 (2002-2003) påpekningen om at 85 pst. av minstepensjonen skal gå til livsopphold under gjeldsordning. Følgende ble uttalt fra finanskomiteen:

"Flertallet vil påpeke at de veiledende satsene ligger under det flertallet på Stortinget anbefalte og at Regjeringen dermed ikke har fulgt opp stortingsflertallets ønske. Flertallet står fast på at satsene ikke bør være lavere enn om lag 85 pst. av minstepensjon."

Flertallet viser til at Regjeringen heller ikke denne gangen fulgte opp dette ved å endre satsene. Regjeringen viste i desember 2003 til at siden familie-, kultur- og administrasjonskomiteen ikke hadde merknader i budsjettinnstillingen for 2004, kom ikke satsene til å bli endret. Det er derfor påkrevd med en tredje gangs behandling for å få gjennomført endringene.

Flertallet viser til at det i brev fra statsråd Laila Dāvøy av 19. mars 2004 (vedlegg) hevdes at en økning til 85 pst. av minstepensjon vil sette respekten for gjeldsordningen i fare. Flertallet mener det er vanskelig å se at en økning på rundt 650 kroner for enslige og om lag 1 700 for par kan bidra til å svekke legitimiteten til ordningen. Flertallet vil minne om at betingelsene i en gjeldsordning er noe personer skal leve under i lang tid, og at ordningen er en løsning i en svært vanskelig gjeldssituasjon. Den kan dermed ikke sies å være attraktiv å komme inn under. Flertallet mener også at det er vanskelig å sammenlikne ordningen med ytelser som for eksempel sosialhjelp. Flertallet viser også til at målet med ordningen ikke bare er at skyldner skal innfri sine forpliktelser overfor kreditor, men også klare seg økonomisk. En økning av satsene vil bidra til dette. Flertallet støtter derfor forslaget fra May Hansen og Audun Bjørlo Lysebakken i Dokument nr. 8:37 (2003-2004) om at Stortinget ber Regjeringen sette de veiledende satsene for livsopphold under gjeldsordning slik at ingen skyldnere får mindre enn 85 pst. av minstepensjon å leve av.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at dersom en setter

gjeldsordningssatsen til 85 pst. av minstepensjonen, vil skyldnere under gjeldsordning kunne ha et forbruksnivå som folk flest, noe som vil representere et brudd med gjeldsordningslovens grunntanke om at skyldneren skal leve enkelt og sparsommelig under gjeldsordningen. Det er viktig ikke å undergrave gjeldsordningens hovedhensikt.

Disse medlemmer mener at gjennomføring av 85 prosentssatsen vil lede til at hushold under gjeldsordning gis anledning til et normalt forbruk, og noen tilfeller mer enn det, og at dette er i strid med gjeldsordningslovens grunnleggende prinsipper. Det er også tale om et betydelig inngrep i kreditorenes rettigheter. Gjennomføring av 85 prosentssatsen kan medføre at kreditorenes tap øker med mer enn 100 000 kroner over en femårs gjeldsordningsperiode for et par.

Disse medlemmer mener at en slik endring skaper motstand mot gjeldsordningsinstituttet. Dette kan blant annet føre til en mer restriktiv praksis fra kreditorene og domstolene, slik at det blir vanskeligere å oppnå gjeldsordning for den enkelte og at dagens praksis derfor bør videreføres. Disse retningslinjene gir rom for individuelle tilpasninger, slik at livsoppholdsbeløpet i den enkelte sak kan være større eller mindre enn normbeløpet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget ber Regjeringen sette de veiledende satser for livsopphold under gjeldsordning slik at ingen skyldnere får mindre enn 85 pst. av minstepensjon å leve av.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 6. mai 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Eirin Faldet
ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 19. mars 2004

Dokument nr. 8:37 (2003 - 2004), spørsmål om livsoppholdssatsene etter gjeldsordningsloven bør økes til 85 % av minstepensjonen

Jeg viser til brev 5. mars 2004 fra Familie- kultur- og administrasjonskomiteens leder hvor Barne- og familiedepartementet bes om en vurdering av forslaget om å øke gjeldsordningslovens livsoppholdssatser til 85 % av minstepensjonen.

Under stortingsbehandlingen av forslaget til endringer i gjeldsordningsloven høsten 2002 uttalte et flertall i Finanskomiteen bestående av AP, SV og Frp. at "ingen skyldner bør ha mindre å leve av enn om lag 85 % av minstepensjonen", jf. Innst. O. nr. 15 (2002-2003) side 11. Departementet fant det den gangen nødvendig med en nærmere utredning av konsekvensene av en slik oppjustering av gjeldsordningssatsene. Det ble derfor kun foretatt en ordinær indeksregulering av satsene ved justeringen i juni 2003, jf. departementets rundskriv Q 08/03. I budsjettproposisjonen, jf. St.prp. nr. 1 (2003-2004) ble det fra departementets side redegjort nærmere for konsekvensene av å gjeninnføre 85 % -satsen.

I Innst. O. nr. 7 (2003-2004) blir stortingsflertallets syn opprettholdt, men det ble overlatt til Familie- kultur og administrasjonskomiteen å behandle dette spørsmålet, jf. nevnte innstilling side 3, hvor det heter: "Komiteen viser til at veiledende satser for livsopphold under gjeldsordning er omtalt i St.prp. nr. 1 (2003-2004) Barne- og familiedepartementet og at dette forholdet vil bli behandlet i forbindelse med innstillingen fra familie- kultur- og administrasjonskomiteen til denne proposisjonen." På anmodning fra denne komiteen oversendte jeg i begynnelsen av november 2003 et brev med en nærmere redegjørelse for konsekvensene av å øke livsoppholdssatsene fra ca 75 til 85 prosent av minstepensjonen. I brevet fastholdt jeg at det etter mitt syn ikke ville være forsvarlig å øke gjeldsordningssatsene til 85 prosent av minstepensjonen.

På bakgrunn av at komiteen ikke hadde merknader til saken i forbindelse med budsjettinnstillingen, jf. B.innst.S. nr. 2 (2002-2003), anså jeg da saken som avklart og avsluttet.

Det er bred enighet om at den som oppnår gjeldsordning må redusere sin levestandard under gjeldsordningen for at derved å kunne tilbakebetale mest mulig av sin gjeld. Dette ledet til at man da gjeldsordningsloven ble vedtatt i 1992, anbefalte at 85 % av minstepensjonen skulle være en veiledende norm i gjeldsordningsaker. I 1992 var 85 % av minstepensjonen kr 4 149 for enslige og kr 6 712 for par pr mnd. Den gangen var dette slik jeg ser det nøkternt og i tråd med grunntanken bak gjeldsordningsloven. Senere har minstepensjonen økt med over 60 %, slik at 85 % satsen nå utgjør hhv. kr 7 222 og kr 12 835 pr. mnd for enslige og par.

Samtidig har den alminnelige prisstigningen i perioden kun vært i overkant av 20 %.

Økningen i minstepensjonen har ført til at 85 % -satsen etter min mening ikke lenger kan sies å være nøktern, slik gjeldsordningsloven forutsetter. Dette kommer tydelig frem dersom en sammenholder satsen med standardbudsjettet for forbruksutgifter som SIFO har utarbeidet. I følge dette budsjettet vil en enslig trenge kr 6 560,- og et par 10 940 pr. mnd. til et vanlig greit forbruk. Siden disse satsene ikke inkluderer strøm (slik 85 % -satsen gjør) er 85 % satsen og standardbudsjettet nå tilnærmet like. For par vil 85 % satsen i noen tilfeller gi rom for et vesentlig høyere forbruk enn standardbudsjettet.

Gjeninnføring av 85 % satsen vil således lede til at hushold under gjeldsordning gis anledning til et høyst normalt forbruk, og i noen tilfeller mer enn det. Dette mener jeg er galt, og i strid med gjeldsordningslovens grunnleggende prinsipper. En slik endring kan også tenkes å skape motstand mot gjeldsordningsinstituttet. Dette kan blant annet føre til en mer restriktiv praksis fra kreditorene og domstolene, slik at det blir vanskeligere å oppnå gjeldsordning for den enkelte.

En annen indikasjon på at 85 % -satsen er for høy, er at allerede i dag har ca 40 % av de som oppnår gjeldsordning ikke tilstrekkelige inntekter til å kunne utnytte satsene fullt ut. Det hjelper lite å øke satsen fra 6 565 til 7 222 for dem som likevel bare har eksempelvis kr. 6 000 å leve av. Dette betyr også at en økning av satsene bare vil ha betydning for de som har mest fra før. De dårligst stilte av de gjeldsrammede vil ikke få noen glede av en gjeninnføring av 85 % -satsen. Disse 40 % vil bare oppleve at forskjellen øker.

Etter det nye regelverket om betaling av barnebidrag skal det gjøres en vurdering av bidragspliktiges betalingssevne ved utmålingen av bidraget (bidragsevnevurdering). Gjeldsordningssatsene legges til grunn ved denne vurderingen. En økning av gjeldsordningssatsene vil derfor få direkte betydning for underholdsbidragenes størrelse og dermed bidragsmottakers økonomiske stilling. Desto mer den bidragspliktige selv kan beholde av sin inntekt, jo mindre blir igjen til bidrag til barnet. En måte å løse dette på er å bryte koplingen mellom gjeldsordningssatsene og bidragsregelverket og fastsette lavere satser for de bidragspliktige. Det vil imidlertid være uheldig å ha lavere livsoppholdssatser på bidragsområdet enn etter gjeldsordningsloven. En gjeldsordning løper normalt over fem år, mens bidragsplikt etter omstendighetene kan vedvare vesentlig lenger.

Min konklusjon er etter dette at en gjeninnføring av 85 % - satsen er uheldig og vil kunne sette respekten for gjeldsordningsloven i fare ved at levestandarden under ordningen blir for høy i forhold til mange hushold som tross anstrengelse betaler sin gjeld.

